

Svensk författningssamling

Lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

SFS 2018:652

Publicerad
den 7 juni 2018

Utfärdad den 31 maj 2018

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

dels att 12, 15 a–15 c, 17–18, 20–20 b, 39, 41 och 42 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 12 a, 15 d, 17 b, 17 c och 20 c §§, av följande lydelse.

12 §² För vård av unga som på någon grund som anges i 3 § behöver stå under särskilt noggrann tillsyn ska det finnas särskilda ungdomshem.

Om socialnämnden har beslutat att den unge ska vistas i ett hem som avses i första stycket ska Statens institutionsstyrelse anvisa plats i ett sådant hem. I akuta situationer ska Statens institutionsstyrelse omedelbart anvisa en sådan plats.

12 a § Om den unge är placerad på ett särskilt ungdomshem och vårdas eller har vårdats på sjukhus, ska verksamhetschefen vid vårdenheten genast underrätta Statens institutionsstyrelse om den unge önskar lämna eller redan har lämnat vårdenheten.

Får någon som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen och är verksam vid ett särskilt ungdomshem kännedom om att den unge har en sådan smittsam sjukdom som enligt 1 kap. 3 § andra stycket smittskyddslagen (2004:168) utgör en allmänfarlig sjukdom, ska Statens institutionsstyrelse underrättas, om det inte står klart att det inte finns någon risk för smittspridning.

15 a §³ Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § har rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster, ta emot besök samt vistas utanför hemmet i den utsträckning det är lämpligt. För den som omfattas av 15 § får rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster och ta emot besök vägras eller begränsas om det kan äventyra vården eller ordningen vid hemmet. Ett sådant beslut får gälla högst 14 dagar. När det inte längre finns förutsättningar för beslutet ska det upphävas.

Den som avses i första stycket får vistas utanför hemmet under en på förhand bestämd tid, dock högst fyra veckor.

¹ Prop. 2017/18:169, bet. 2017/18:SoU30, rskr. 2017/18:307.

² Senaste lydelse 2005:468.

³ Senaste lydelse 2005:468.

Beslut om inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster eller ta emot besök samt beslut om vistelse utanför hemmet fattas av Statens institutionsstyrelse. Beslut om vistelse utanför hemmet ska fattas efter samråd med socialnämnden.

I lagen (1996:981) om besöksinskränkningar vid viss tvångsvård finns bestämmelser om besök på vårdinstitutioner enligt denna lag.

15 b §⁴ Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får beredas vård vid en enhet inom hemmet som är låsbar eller på något annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn (vård vid låsbar enhet),

1. om det är nödvändigt med hänsyn till den unges eller andras säkerhet, eller

2. om det är nödvändigt för att förhindra att den unge avviker eller för att i övrigt genomföra vården.

Den som vårdas vid en låsbar enhet ska ges möjlighet att dagligen vistas utomhus och ges möjlighet att ägna sig åt fysisk aktivitet eller någon annan fritidssysselsättning.

Vård vid en låsbar enhet får pågå under högst två månader i följd. Om särskilda behandlingsskäl föranleder det, får dock vården vid enheten pågå längre tid, förutsatt att någon av de omständigheter som anges i första stycket fortfarande gäller och att den unge samtidigt ges möjlighet till vistelse i öppnare former eller utanför hemmet.

15 c §⁵ Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får, om det är särskilt påkallat på grund av att den unge uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen, hållas i avskildhet. Den unge ska då stå under fortlöpande uppsikt av personalen och ha möjlighet att tillkalla personal. Han eller hon får inte hållas i sådan avskildhet längre tid än vad som är oundgängligen nödvändigt och inte i något fall under längre tid än fyra timmar i följd.

En läkare eller sjuksköterska ska skyndsamt yttra sig om varje åtgärd som vidtas enligt första stycket. Om läkaren eller sjuksköterskan begär det, ska åtgärden genast avbrytas.

15 d § Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får, om det krävs med hänsyn till hans eller hennes speciella behov av vård eller säkerhet eller säkerheten vid hemmet, hindras från att träffa andra som vårdas där (vård i enskildhet).

Vård i enskildhet ska vara anpassad efter den unges individuella vårdbehov.

En fråga om vård i enskildhet ska prövas fortlöpande och alltid omprövas inom sju dagar från senaste prövning.

17 §⁶ Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får, om det behövs, kroppsvisiteras eller ytligt kroppsbesiktigas vid ankomst till hemmet för kontroll av att han eller hon inte bär på sig något som enligt 16 § inte får innehas. Detsamma gäller om det under vistelsen i hemmet uppkommer misstanke att sådan egendom ska påträffas hos honom eller henne.

En kroppsvisitation eller en ytlig kroppsbesiktning ska genomföras i närvaro av ett vittne om inte den unge avstår från den rätten.

⁴ Senaste lydelse 2003:406.

⁵ Senaste lydelse 2003:406.

⁶ Senaste lydelse 2005:468.

Den unge ska tillfrågas om han eller hon önskar att någon särskild person ur personalen genomför eller närvarar vid kroppsvisitationen eller den ytliga kroppsbesiktningen. Den unges önskemål ska så långt det är möjligt tillgodoseas.

All den hänsyn som omständigheterna medger ska iakttas vid kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning.

17 a §⁷ Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § är, om inte annat motiveras av medicinska eller liknande skäl, skyldig att vid ankomsten till hemmet lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv- eller svettprov för kontroll av om han eller hon är påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor. Den unge får uppmanas att lämna prov endast om det finns anledning till det.

Första stycket första meningen gäller också om det under vistelsen i hemmet kan misstänkas att den unge är påverkad av någon sådan dryck eller vara eller något sådant medel som anges i första stycket.

17 b § Om det behövs för att genomföra vården eller upprätthålla ordningen vid hemmet, får bostadsrum och andra slutna förvaringsställen som disponeras av någon som omfattas av bestämmelserna i 15 § undersökas (rumsvisitation). En rumsvisitation får endast utföras för att söka efter föremål som den unge inte får inneha enligt 16 §.

En rumsvisitation ska genomföras i närvaro av ett vittne. All den hänsyn som omständigheterna medger ska iakttas.

17 c § Om det behövs för att genomföra vården eller upprätthålla ordningen vid hemmet, får säkerhetskontroll genomföras med metalldetektor eller annan liknande anordning på de särskilda ungdomshem som Statens institutionsstyrelse bestämmer. Det ska för varje särskilt ungdomshem anges i vilka situationer kontroller får genomföras. Sådan kontroll får bara genomföras på unga som omfattas av bestämmelserna i 15 § för att söka efter föremål som den unge inte får inneha enligt 16 §.

18 §⁸ Bestämmelserna i 16, 17, 17 b och 17 c §§ ska gälla för alla som vårdas i ett hem för särskilt noggrann tillsyn, om det är nödvändigt för att genomföra vården och upprätthålla ordningen vid hemmet och regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, Statens institutionsstyrelse medger det.

20 §⁹ Har narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådana medel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor omhändertagits enligt 16 eller 19 § eller har sådan egendom påträffats inom ett hem för särskilt noggrann tillsyn utan att det finns någon känd ägare till egendomen, ska Statens institutionsstyrelse låta förstöra eller sälja egendomen enligt bestämmelserna om beslagtagna egendom i 2 § 1 första stycket lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Belopp som har erhållits vid försäljning tillfaller staten.

⁷ Senaste lydelse 2011:736.

⁸ Senaste lydelse 1993:2.

⁹ Senaste lydelse 2005:468.

Detsamma ska gälla i fråga om injektionssprutor, kanyler och andra föremål som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattning med narkotika.

20 a §¹⁰ Tvångsåtgärder enligt 15–15 d §§ och 17–19 §§ får användas endast om de står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Är mindre ingripande åtgärder tillräckliga, ska de användas.

20 b §¹¹ I 15 a, 17 c och 18–20 §§ finns bestämmelser om att beslut fattas av Statens institutionsstyrelse. Härutöver fattas beslut enligt 15 och 15 b–17 b §§ av Statens institutionsstyrelse.

20 c § Den unge ska erbjudas ett uppföljande samtal efter ett verkställt beslut om

1. avskildhet enligt 15 c §,
2. kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning enligt 17 §, eller
3. rumsvisitation enligt 17 b §.

Under samtalet ska den unge få information om vad som var anledningen till att tvångsåtgärden behövde tillgripas och ges möjlighet att framföra sin uppfattning om den vidtagna åtgärden.

39 §¹² I mål och ärenden angående beredande av vård enligt 2 eller 3 §, omedelbart omhändertagande enligt 6 §, upphörande av vård enligt 21 §, flyttningsförbud enligt 24 § eller upphörande av flyttningsförbud enligt 26 § eller vid överklagande enligt 41 § första stycket 1 ska offentligt biträde förordnas för den som åtgärden avser samt för dennes vårdnadshavare, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

Behövs offentligt biträde både för den unge och för dennes vårdnadshavare, förordnas gemensamt biträde, om det inte finns motstridiga intressen mellan dem.

Vid överklagande enligt 42 § ska offentligt biträde förordnas för den som är under 15 år och som åtgärden avser, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

Offentligt biträde förordnas av den domstol som handlägger målet. I ärenden hos socialnämnd eller social distriktsnämnd förordnas offentligt biträde av förvaltningsrätten.

41 §¹³ Socialnämndens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, när nämnden har

1. beslutat om var vården av den unge ska inledas eller beslutat i fråga om att flytta den unge från det hem där han eller hon vistas,
2. beslutat i fråga om fortsatt vård med stöd av lagen,
3. med stöd av 14 § beslutat i fråga om umgänge eller beslutat att den unges vistelseort inte ska röjas,
4. fattat beslut enligt 22 § eller prövat om ett sådant beslut ska upphöra att gälla,
5. med stöd av 31 § beslutat i fråga om umgänge, eller
6. beslutat i fråga om fortsatt flyttningsförbud.

Andra beslut av nämnden enligt denna lag får inte överklagas.

¹⁰ Senaste lydelse 2005:468.

¹¹ Senaste lydelse 2005:468.

¹² Senaste lydelse 2009:804.

¹³ Senaste lydelse 2009:804.

Rättens beslut enligt 8 § i fråga om förlängd ansökningstid och enligt 32 § om läkarundersökning får inte överklagas.

SFS 2018:652

42 §¹⁴ Beslut av Statens institutionsstyrelse enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, om beslutet gäller

1. inskränkningar i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster eller ta emot besök enligt 15 a §,

2. vård vid en låsbar enhet enligt 15 b §, avskildhet enligt 15 c § eller vård i enskildhet enligt 15 d §,

3. kroppsvisitation eller ytlig kroppsbesiktning enligt 17 §,

4. skyldighet att lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv- eller svettprov enligt 17 a §,

5. rumsvisitation enligt 17 b §,

6. övervakning av brev och andra försändelser enligt 19 §, eller

7. förstörande eller försäljning av egendom enligt 20 §.

Överklagande prövas av den förvaltningsrätt som meddelat beslutet om vård.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

På regeringens vägnar

LENA HALLENGREN

Lars Hedengran
(Socialdepartementet)

¹⁴ Senaste lydelse 2009:804.